

SLOVENSKI NAROD.

Inškratni dan po počitku, izvajanje nadaljuje in prenaka.
Inškratni: prostor 1 m/m × 54 m/m za male oglase do 27 m/m višine 1 K.,
nad to višino vali oglasi 1 m/m × 54 m/m 1 K. 50 v. Uradni razglasil in
poslana ter notice isti prostor po 2 K., ženitne ponudbe in poroke paviljno
80 K. — Pri naročilih nad 10 objav popust.

Vprašanjem gledi inškratov naj se priloži znak za odgovor.

Sprvačništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna Tiskarna“ Knabova
ulica št. 8, pristojno. — Telefon št. 304.

„Slovenski Narod“ volja v Ljubljani in po posti:
v Jugoslaviji:
celoletno napaj plačan . K 180— celoletno K 240—
polletno 90— polletno 120—
3 mesečno 45— 3 mesečno 60—
1 15— 1 30—
"Pri morbitinem povlaščanju se ima dajša naročna doplatit." Nosi naročniki na poslojje v prvič naročimo vedno po nakaznič. Na samo nismen naročila brez poslatke denarie se ne moremo izkriti.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knabova ulica št. 8, L. nadstojno.
Telefon št. 34.

Dopis sprejema in podpisane in zadevne frankovane.
Rekordov ne vrati.

Posamezna številka velja 1 kruna.
Poštnina plačana v gotovini.

Razmere v Primorju.

Sedaj je dr. Tuma komunist. S tistem prepričanjem, s kakoršnim je bil naročnik, naprednjak, pol-liberalec, pol-klerikalec, socijalni demokrat. Mož menjava svoja prepričanja in zanimivo ga je bilo včasih poslušati, ko je vcepljal zjutraj ob osmi uri temu ali onemu, kogar je pač dobil svoje prepričanje, popoldne ob štirih pa je drugemu znancu prav isto prepričanje z vso gorečnostjo pobjal. Sedaj je komunist. Ko bo italijanska vlada začela ubijati komunizem, ga tudi pri dr. Tumi ne bo več. Sedaj ga italijanska vlada trpi med goriškimi Slovenci z izvestnimi nameni in dr. Tuma je oznanjevalec komunizma. Vlada ima svoje dopadajenje nad njim. Razmere so take, da ima mož prostot pot med ljudstvo, drugim pa je zaprta, tako, da ni mogoče na nobenem shodu nastopiti proti njemu in pobiti njegova izvajanja. Komunisti kar nazznajo bližnji oblasti, da želes shod in oblast jim dovoli. Dr. Tuma pride, hvali Italijo, svobodo, ki jo daje in ki jo še obeta, potem pa začne udrihati po Jugoslaviji in nesramno izrabljati ponesrečeni komunistični puč v Ljubljani. Kriči, kar more, da tista Jugoslavija je dežela krutosti in krv, tam morijo naše sodruge. Zato: dol z Jugoslavijo! Sram me je, da sem Slovenec! Svobode v Jugoslaviji ni in ako bi prišli mi pod njo, bi Furlanom usilevala slovenske šole, kakor jih usiljuje štajerskim Nemcem. To je svoboda! Na nekem takem shodu je nekdo pripomnil: Kai pa slovenske šole v Gorici, ki jih nam Italijani nočajo dati? Tu je vzrojil dr. Tuma in napadel slovensko inteligenco, češ, da je ona kriva, da jih ni, ker ne znata postopati previdno napram vlad in ker je ni mar drugo nego izžemanje ljudstva. Dr. Tuma obljubila kolonom, da bo vsa zemlja, katero obdelujejo, njihova, malini zadolženim kmetom, da odpadejo njihovi dolgori, delavcem, da bodo oni gospodovali v deželi, vsem pa, da prinese komunizem v deželo največjo pravičnost. Prvotno se ni smatralo dr. Tumovih nastopov resno, ker moža pač pozna vsa dežela, ali od kar je jasno, da draži in cepi Slovence po nalogu italijanske vlade, je postal stvar resna. Bati se je konflikt med dr. Tumovimi nahajskimi in knežnimi posestniki. Oni, ki poslušajo dr. Tuma, si že razdeljujejo posestva in lastijo zemljo: to bom imel jaz, to boš imel ti. Tekom par mesecev se izvrši socialna revolucija in kolon in delavec bosta deležna zemlje. Tako napove-

duje dr. Tuma, hoteč po želji italijanske vlade pripraviti nemire in spade, ki bi iako prav prišli italijanski vladi, da bi mogla k tloru pritisniti goriške Slovence. Koloni nočajo več izvrševati svojega pogodbenega dela. Zato je bilo zadnji čas podanih sodnih s strani posestnikov mnogo odpovedi kolonskih pogodb. Komunisti pravijo, da nobena teh odpovedi ne sme biti rešena povoljno za posestnika, kajti v slučaju jedne povoljne rešitve se upro vsi tisoč kolonov. V tem smislu organizira dr. Tuma s svojimi pomočniki kolone, katere je prevzel uporni duh, ki nočajo ničesar slišati o rešitvi kolonskega vprašanja, kadar pride dežela v normalnejše razmere, marveč se drže komunistične nauke: kdor zemljo obdeluje, tistega je last. Zbog tega kmetijstvo med goriškimi Slovenci obilo trpi tam, kjer obstoji kolonstvo, drugod pa istotako, ker delavcev za kmetijo ni dobiti. Vse dore drugam na osemurno delo na cesto in v delavnice, po kmetijah na manjka delavnih moči, pa čenar se ponuja dobro plačilo. Osemurni delavnik, pravijo komunisti, in hež od tam, kjer ga ni. Na kmetiji ni mogoč zatoraj na kmetijstvo propada, bodo toliko lažje rotonti do deželi Tuma in njegovi pajdaki.

Strašna je brezvestnost italijanske vlade, da je prepustila slovensko Gorisko divemu komunističnemu hujškanju, ki more imeti grozne posledice. Abnormalne razmere v deželi dela italijanska vlada še abnormalnejše. V to abnormalnost teče kakor nalač dr. Tuma, ki je izhoren izvajatelj želja italijanskih vladnih mož, ki se hlinijo v obraz slovenskim voditeljem, za hrbotom da delajo proti slovenskemu ljudstvu, katero so vrazijo iz dna svojega srca in katero hočejo zasniti. Dr. Tuma bo žalostno zaključil svoje delovanje v Primorju. Vedno je bil v škodo goriškim Slovencem, sedaj hodi očitno po deželi kot emisar njihovih sovražnikov. Nikar naj ga ne bo sram, da je Slovenec, katt slovenstva ni več v njem, svoje slovenstvo je prodal Italijanom. Mislimo pa tudi, da pride med delavstvom sodni dan za dr. Tuma, katt delavstvo bo sprevredno, da dopušča italijanska oblast komunistično propagiranje zezoli iz namenov, naperjenih proti Slovencem, svoj čas pa hoče nastoniti proti komunizmu in delavstvo zadele novo trpljenje, za katero naj se zlasti lepo zahvali dr. Tumi. K.

— * —

»Paradisus Judeorum« imenujejo stare kronike Poljsko, katere kralji so sprejemali Žide iz vseh delov sveta z odprtimi rokami. Ni čudno, da živi danes večina Židov ravno v Poljski, kjer je Židovski problem eno najvažnejših gospodarskih vprašanj. Vseh Židov na svetu je okoli 15 milijonov. V Ameriki živijo 3 milijoni, v Franciji 100 000, v Romuniji 277 000, v Angliji 280 000, v sedanji poljski republiki pa okoli 6 milijonov t.j. 42 odst. vseh Židov. Židi so v veliki večini trgovci. Na poljskih trgovskih solah je 60 odst. židovskih učencev. Veliko Židov študira tudi medicino in pravo. Tako je bilo n.pr. v Krakovu l. 1917. med 180 odvetnikov 151 Židov. Židovski problem na Poljskem je torej predvsem gospodarski problem, ker versko vprašanje ne pride toliko v poštev.

Do večjih sporov med Židi in krščanskimi Poljaki je prišlo še le v novejšem času, ko so se začele ustanavljati razna konsumna društva, trgovske družbe in podobne ustanove, ki so odvzele Židom trgovsko prvenstvo. Spori pa so bili le gospodarske in politične značaja, zato ni prišlo do krvavih dogodkov kakor n.pr. v Rusiji. Na Poljskem ne pozna besede »pogrom«, dočim je v Rusiji in v Ukrajini na dnevnem redu. Za časa nemške okupacije so upali Židi v nemško zmago, kar je silno razburilo Poljake v patriotskem in narodnem oziru. Tako so se spremeni spori v narodnostne boje. Zato je danes Židovski problem težko gospodarsko vprašanje poljskega naroda, ker se smatrajo Židi za posebno nacio.

Poljski socialistični poslanec Diamand, rojen Žid, je podal pred kratkim mednarodni socialistični delegaciji, ki je prišla v Varšavo, da prouči Židovski problem, tozadne informacije, ki jih je priobčil tudi »Delavec«, glasilo poljske socialistične stranke, urejevan v Židovskem duhu.

Do revolucije leta 1905. so vladali med Poljaki in Židi dobrin odnosi. Od takrat se je izvršila velika spremembra, povzročena od protižidovske politike v Rusiji in vsled vedno večjega pritiska Židov na Poljsko. Novonaseljeni Židi, ki niso poznali poljskih tradicij in poljske kulture, so začeli zavzemati v prevelikem obsegu važna mesta v trgovini. Vojna, ki je vzbudila narodno mesto v vseh narodih, je spomnil tudi Žide, da so samostojen narod.

— * —

vselej se je v kakem kotu pojavila silhueta Alaricova, ki je s smehom in migi podpiroval k takim ljubezni-vim »šalam«.

Končno nekoga večera, ko je bil pravkar odšel svojo petnajstnevno ječo, v katero je bil obsojen na posredovanje narednikovo, se je vrnili k bateriji, zlonjen od utrujenosti in tresči se od mrzlice.

Na pragu ga je naričakoval Alaric; pri tej praci je komandiral za stražo k napajališču.

Nekoga due se je postavil na odpor. Vzel si je pravico sam. Upri se je sam vsej sobi, in še danes se spominja v vincenneski trdnjavi homerične borbe, ki jo je začel z desetrico tovaršev tistega večera, ker se ni moral pokoriti mukam, ki jo imenujejo skočno potrežljivosti.

In takrat je posegel vmes na rednik. Na njegovo povelje je ubožec dobil »odejce« in ko so utrujeni mučitelji izpuštili svojo žrtev, je bil odveden v ječo in od tega dne ni mnil dan brez kazni. Moril je opravljati načirovčja dela, neživljive straže. Štiridesetdnevne patrulje po konjih hlevih itd. Ukradli so mu vse njegove stvari, vrnili iz nemarosti desko na njegovo skledo ... in

Nič več ni imel sile, da bi se bil krotil še dalje; z dvema stražnima udarcema pesti zadev v sredu oblicja, se je zvali Alaric tri korake daleč stran na tla.

... Danes se je vse del Lardeaux, ta vojak mučenik, na fisto klop, na kateri je še včeraj sedel tat. Evo nam žrtve discipline, ki je moč vsake armade, če je pravična, ki pa postane mučilni stroj v rokah ludobnežev!

In odvetnik je zaključil, prosek sodnike, naj bi uvaževali, da je ravnal Lardeaux brez razmišljanja in v tistem hipu brez zavednosti; sicer pa da je bil v samoobrambi, ker je storil le to, česar bi se ne pomislil storiti noben mož s častjo na njegovem mestu; in zahteval je popolne optrosti svojega klienta.

»Lardeaux«, je vprašal predsednik, ko je zagovornik sedel, »nimate ničesar več dostaviti v svoj zagovor?«

»Ničesar, gospod polkovnik!« Predsednik se je odpril in sodniki so odili v posvetovalnico.

Dolgo so čakali. V sočasnih sobi so imeli načinega za Lardeauxa. In-kazali so si narednika Alaric-a

zdevnaj priznale, da je namreč treba skrbeti za preizvajanje Avstrije in omogočiti, da čimprej povzame delo.

Politika Francije mora pospeševati in udejstviti gospodarsko združitev podonavskih narodov. Nalog francoske zunanjne politike je, pomagati državam v srednjem Evropi v obnovi. (Zivahnodobravje v vsej zbornici) — Poslane Marcel Sembat (socialist) je naglašal, da so v saintgermanski mirovni pogodbi še jašnje kot v versailleski stopila v ospredje razna vprašanja, ki

bo jih bojut morala rešiti osrednja Evropa. Tako se ni treba vprašati, ali se ni postopalo malo prehitro, ko se je razkosala Avstrija. Uvidevam argumente, ki dejajo govornik, ki opravlja je razkosanje. Poročevalc je rekpel, da je bil razpad stare monarhije potreben posledični poraz. Toda ali se ni moglo razmisljati o ustavnosti velike federativne države? Mirovna pogodba saintgermanska je zelo pomankljiva. Zagotavljajo nas, da nasledstvene države niso hoteli ničesar slišati o kakih federalizacijah. Ako je beseda »konfederacija« naletela na odporn, ali se ni mogla najti druga formula, da se omogoči svobodna gospodarska združitev? Pogodba zahteva od Avstrije, da mora korakati v gotovi smerni, potem pa zoper graditi bariero. Na eni strani hočajo neodvisnost Avstrije, na drugi strani pa pogodba hkrati zabranjuje konfederacijo. — Louis Barthou: V mirovni pogodbi ni protislovja, o katerem govorite. Ni druge prepovedi kot združitev z Nemčijo. Jaz želim priti do istega neplača kot Vi. — Sembat nadaljuje: Razvrščanje držav v osrednji Evropi ne nudi jamstva za trajnost razmerja. Za mir Evrope imajo moč pač le oni potem, kakor n.pr. meje posameznih držav Severne Amerike. Toda ako Evropa namerava ostati Evropa vojne, potem nudijo te moje vedno povod za nove spore. Govornik je nato pojasnil strašni položaj dunajskega prebivalstva, ki mora zbrati globoko sočutje. Na desnici je zavpli poslanec Tappoier: Nikakega predstiranega sočutja, bo bočeski! — Sembat je odgovoril: Gre za dolžnost napraviti splošnemu zavedanju pravice. Nočemo, da se ponavljajo trpljenja, ki je zadelo na opuščene pokrajine. — Poslanec Des Jardins: Zakej primjerjate napadalo z onimi, ki so postali žrtev napada? — Sembat je končal svoj govor z željo, naj Francija pospešuje ali udejstvijo gospodarsko združitev narodov osrednje Evrope.

LDU. Pariz, 27. maja. (DKU) (Zbornica, nadaljevanje.) Poročevalc Margaine je priporočal, naj zbornica ratificira mirovno pogodbo, ni pa zanimal pomislov, ki jih zbrina njen besedilo. Poročevalc je svojim sklepom razmotrjanjem dodal še nekaj argumentov, ki dokazujejo, da nova Avstrija ne more biti odgovorna za dolgoletne stare monarhije. Noben zunanji minister starje monarhije, izvzemuji Haymerla, ni bil v onih pokrajinskih doma, ki sedaj pripadajo Avstriji, in razen grofa Stürgkh noben državnik, ki je prisotoval onem usodnemu ministru svetu, ki je izvzal vojno. Margaine je ponovno in izrecno povedal potrebo, ki so jo pa antantne sile že

dolgega suhega moža z vojno kolajno, grobega obličja, ki si je razburjen vihal svoje brke, ker bil je še ves pretresen od ostrega ukora predsednikovskega v od silnih udarcev zagovornikov.

Odvetnik se je razgovarjal z vladnim komisarjem.

»Lahko se nadajemo ugodnega uspeha, ni res, gospod major?«

»Dá!« je odgovoril komisar, »če bi imeli opraviti z drugim predsednikom: toda ne poznate polkovnika d'Herbillona. Kadar gre za disciplinare, je neizprosen...«

Vratila se se odprta. Zazveneli sta poveli: »Orožje na ramo! Orožje na počast!«

In sodniki so vstopili. Njih lica so bila hladna. Le polkovnik je bil videti bleš.

»V imenu naroda francoskega! Proglasil in prečital je utemeljeno. Njegov glas, sprva trosč se, je postal odločen, ko je dosegel k razsodbi:

»Na vprašanje, je li obtoženec kriv, je bilo odgovorjeno z večino glasov: Ne. Zato sodišča obsoča toponim Lardeauxa obtoži in odloči liku, da za ta posrednik

